

Rovdyrbloggen

Foto NINA. Viltkamera på Fosen

I disse fylkene finner man flest kongeørndrepte lam

At kongeørn kan ta lam er ingen nyhet, men hvor mange den dreper varierer mye mellom landets fylker og tid på året. Vi har sammen med kolleger fra NMBU og NIBIO studert hvorfor det er slik, med utgangspunkt i registrerte tap i miljøforvaltningens database Rovbase.

Audun Stien

SENIORFORSKER I NORSK INSTITUTT FOR NATURFORSKNING (NINA)

Torsdag 17. oktober 2019 - 06:25

Det blir funnet flest lam drept av kongeørn i Trøndelag. I Hedmark, Oppland, Nordland og Troms er det også registrert mange kongeørndrepte lam, mens ingen blir registrert i fylkene rundt Oslofjorden. Hvorfor er det slik?

Spiser helst mindre byttedyr

Kongeørn har en vid utbredelse på den nordlige halvkule hvor den lever i mange forskjellige habitater. Den foretrekker mindre byttedyr, på 0.25 kg til 4 kg (Watson

Generell økologisk teori tilsier at antall drepte byttedyr av en art i et område er avhengig av både rovviltet- og byttedyrbestandens størrelse. Et mål på tap av lam til kongeørn får vi fra [Rovbase](#). Alle lammekadaver som blir funnet hvor rovvilt er mistenkt som dødsårsak, blir nemlig undersøkt av [Statens Naturoppsyn \(SNO\)](#) og registrert i Rovbase. Fra januar 2010 og ut september 2019 ble 1667 lam funnet og registrert i Rovbase som drept av kongeørn, hvorav de aller fleste er funnet mellom april og oktober (Tabell 1). Et mål på kongeørnbestandens størrelse er antall okkuperte territorier (Dahl m.fl. 2015), og som mål på lammebestandens størrelse har vi hentet data på antall lam sluppet i utmark og rapportert til landbruksdirektoratet ved søknad om Produksjons- og avløsertilskudd til jordbruksforetak i 2018.

Fylke	apr	mai	juni	juli	aug	sept	okt	totalt
Østfold	0	0	0	0	0	0	0	0
Akershus	0	0	0	0	0	0	0	0
Oslo	0	0	0	0	0	0	0	0
Hedmark	0	18	101	73	43	10	2	247
Oppland	0	34	104	36	18	14	0	206
Buskerud	0	13	35	23	9	6	3	89
Vestfold	0	0	0	0	0	0	0	0
Telemark	0	0	9	1	1	2	2	15
Aust-Agder	0	2	1	3	5	3	0	14
Vest-Agder	0	3	6	4	1	2	0	16
Rogaland	21	29	8	4	3	1	0	66
Hordaland	4	12	5	2	2	1	1	27
Sogn og Fjordane	6	28	22	16	10	5	1	88
Møre og Romsdal	9	16	13	6	5	1	2	52
Trøndelag	7	56	148	135	77	33	10	466
Nordland	3	86	70	26	22	15	7	229
Troms	0	7	45	27	10	16	4	109
Finnmark	0	4	13	1	1	0	0	19
totalt	50	308	580	357	207	109	32	1643

Tabell 1. Antall lam rapportert i Rovbase med dødsårsak kongeørn fra årene 2010-september 2019 per fylke og måned.

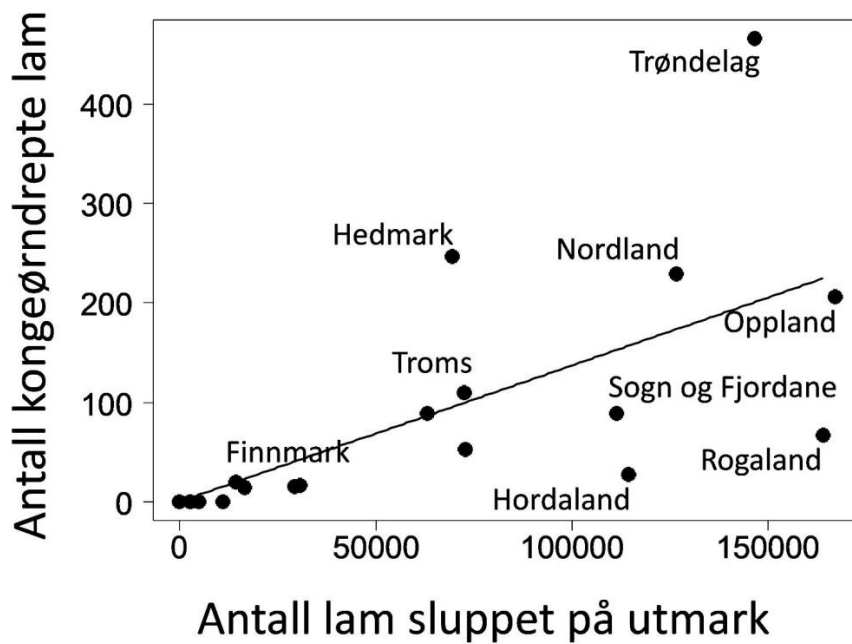
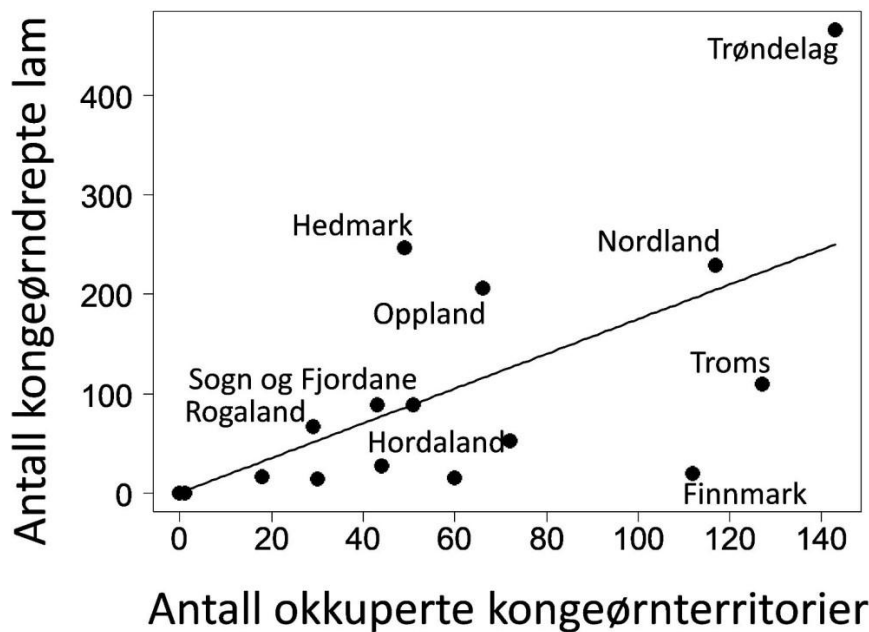
Flest kongeørn og lam gir høyest tap

Ikke overraskende finner vi en klar positiv sammenheng mellom kongeørnbestandens størrelse i de forskjellige fylkene i Norge og antall lam drept av kongeørn registrert i Rovbase (se Figur 1). I tillegg er det en klar positiv sammenheng mellom antall kongeørndrepte lam og antall lam sluppet på utmarksbeite (Figur 1). I Trøndelag er det både flest okkuperte kongeørnterritorier og mye lam på beite (Figur 1) noe som gir ett høyt antall kongeørndrepte lam.

I motsatt ende har vi fylkene rundt Oslofjorden som har så godt som ingen okkuperte kongeørnterritorier og lite lam sluppet på utmarksbeite. Disse har ingen registrerte kongeørndrepte lam. Finnmark har mye kongeørn og relativt få

kongeørndreptelam og lammekontrollene i fylkene 59 prosent av variasjonen mellom fylker i antall kongeørndrepte lam.

Figur 1. Sammenhengen mellom antall kongeørndrepte lam registrert i Rovbase 2010–september 2019 per fylke og (øverst) beregnet antall okkuperte kongeornterritorier i fylket (Dahl m.fl. 2015), og (nederst) antall lam sluppet på utmarksbeite i 2018 (Produksjons- og avløsertilskudd til jordbruksforetak – søknadsomgang 2018). For ett utvalg av fylkene er punktene merket med navn.

Tar lammene tidlig på beite

Det er også variasjon mellom fylkene i hvordan de kongeørndrepte lammene fordeler seg gjennom året. Den store forskjellen mellom fylkene ligger i hvor stor andel av lammene man finner tidlig på sesongen, i april og mai, mens nedgangen i antall kongeørndrepte lam i perioden juni–september arter seg relativt likt i alle fylker. Lammene er i hovedsak født i april–mai. En viktig årsak til den generelle

I mai del gjerdet toppen i antall kongeørndrepte lam oppover den antallet i april-mai i Rogaland, mens den går mot mai og mai-juni når man forflytter seg nordover på Vestlandet. I Nordland blir en relativt stor andel av lammene funnet i mai, mens Trøndelag, Hedmark, Oppland og Buskerud har toppen i juni. Det er få registrerte kongeørndrepte lam fra Telemark og Agderfylkene, men samlet ligner sesongfordelingen her mer på fylkene på Østlandet og Trøndelag enn på Vestlandet, med en relativt sen topp (juni) i antall kongeørndrepte lam.

Vi har ikke gjort detaljerte analyser på årsaken til den sesongvariasjonen man ser i antall kongeørndrepte lam, men mener varierende tidspunkt for når lam er ute på beite er en viktig forklaring. Lam som oppholder seg i fjøset blir ikke drept av kongeørn. Det kan for eksempel være at lammene blir sluppet ut noe tidligere i Rogaland enn lengre nord på Vestlandet. I tillegg er det raseforskjeller. Gammelnorsk sau, også kalt villsau eller utgangersau, går gjerne ute året rundt i kystnære strøk og kan lamme utendørs. Mer villsau i ett fylke kan derfor resultere i mer kongeørndrepte lam tidlig i sesongen.

Får ny kunnskap fra Fosen

Vi er ansvarlige for ett forskningsprosjekt som studerer kongeørntap på Fosen. En hovedproblemstilling i arbeidet på Fosen er å vurdere om kongeørn særlig tar syke lam, og om tiltak som økt sykdomsbehandling og optimaliserte fôringsstrategier før beiteslipp kan redusere tap. Forskningen på Fosen vil bidra til å kunne vurdere i hvilken grad andre faktorer enn kongeørnbestandens størrelse og antall lam på beite er av betydning for tapet av lam til kongeørn.

Foto NINA

Samarbeidspartnere

[Jenny Mattisson](#), [Jennifer Stien](#) og [Torkild Tveraa](#), Norsk institutt for naturforskning, [Leif Egil Loe](#) og [Erik Ropstad](#), Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, [Inger Hansen](#), Norsk institutt for bioøkonomi

Referanser

Dahl, E. L., Nilsen, E. B., Brøseth, H., Tovmo, M. 2015. Estimering av antall hekkende par kongeørn basert på kjent forekomst i Norge for perioden 2010–2014. NINA rapport 1158.

Watson, J. 2010. The golden eagle. T&AD Poyser, London, U.K.

We were unable to load Disqus. If you are a moderator please see our [troubleshooting guide](#).

Om forskning.no

- [Forskning.no](#) er en nettavis med norske og internasjonale forskningsnyheter.
- [UNG.forskning.no](#) er nyheter om forskning for barn og unge.
- [Forskning.no](#) gis ut under [Redaktørplakaten](#).
- Ansvarlig redaktør / daglig leder: Nina Kristiansen, tlf 414 55 513 / nina@forskning.no
- Redaksjonssjef: Bjørnar Kjensli, tlf 942 43 567
- [Personvernerklæring](#)

Kontakt oss

epost@forskning.no / tlf 22 80 98 90

[Redaksjonen](#) – ansatte

Annonser/stillingsmarked:

Preben Forberg, tlf 413 10 879

Sandakerveien 24 C, Bygg D3

Pb 5 Torshov, 0412 Oslo

Følg oss

[@forskningno](#)

[/forskning.no](#)

[/UNG.forskning.no](#)

[/ScienceNorway.no](#)

forskning.nos eiere

Akvaplan-niva

Artsdatabanken

De nasjonale forskningsetiske komiteene

De regionale forskningsfondene

Diku – Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning

Fafo

Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering

Forsknings- og utviklingsavdelingen, Psykisk helse og rus, Vestre Viken HF

Forsvarets forskningsinstitutt

Framsenteret

Fridtjof Nansens Institutt

GenØk – Senter for biosikkerhet

Høgskolen i Molde
 Høgskolen i Østfold
 Høgskulen i Volda
 Høgskulen på Vestlandet
 Høyskolen Kristiania
 Institutt for samfunnsforskning
 KS FoU
 Kompetanse Norge
 Kriminalomsorgens høyskole og utdanningscenter KRUS
 Meteorologisk institutt
 NIBIO

 NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning
 NILU – Norsk institutt for luftforskning
 NLA Høgskolen
 NMBU - Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
 NORSØK – Norsk senter for økologisk landbruk
 NSD – Norsk senter for forskningsdata
 NTNU
 Narviksenteret
 Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse
 Nasjonalforeningen for folkehelsen
 Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS)
 Nasjonalt senter for e-helseforskning
 Nasjonalt senter for kvinnehelseforskning
 Nasjonalt utviklingscenter for barn og unge - NUBU
 Nofima
 Nokut
 Nord universitet
 Nordlandsforskning
 Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE)
 Norges Geotekniske Institutt
 Norges Handelshøyskole
 Norges forskningsråd
 Norges geologiske undersøkelse
 Norges idrettshøgskole
 Norsk Polarinstitutt
 Norsk Regnesentral

 Norsk Romsenter
 Norsk Utenrikspolitisk Institutt
 Norsk institutt for naturforskning (NINA)
 Norsk institutt for vannforskning (NIVA)
 Opplysningskontoret for Meieriprodukter
 OsloMet – storbyuniversitetet
 RBUP Øst og Sør
 Ruralis – Institutt for rural- og regionalforskning
 SINTEF
 Senter for grunnforskning (CAS)
 Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter
 Simula Research Laboratory
 Statens Vegvesen FoU
 Statped
 Sykehuset Innlandet HF

 Tannhelsetjenestens kompetansesentre

- Universitetet i Agder
- Universitetet i Bergen
- Universitetet i Oslo
- Universitetet i Stavanger
- Universitetet i Sørøst-Norge
- Universitetscenteret på Svalbard (UNIS)
- Vestlandsforskning
- Veterinærinstituttet
- Vitenskapskomiteen for mat og miljø

Powered by Labrador CMS